

Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen

DE KRONIEK

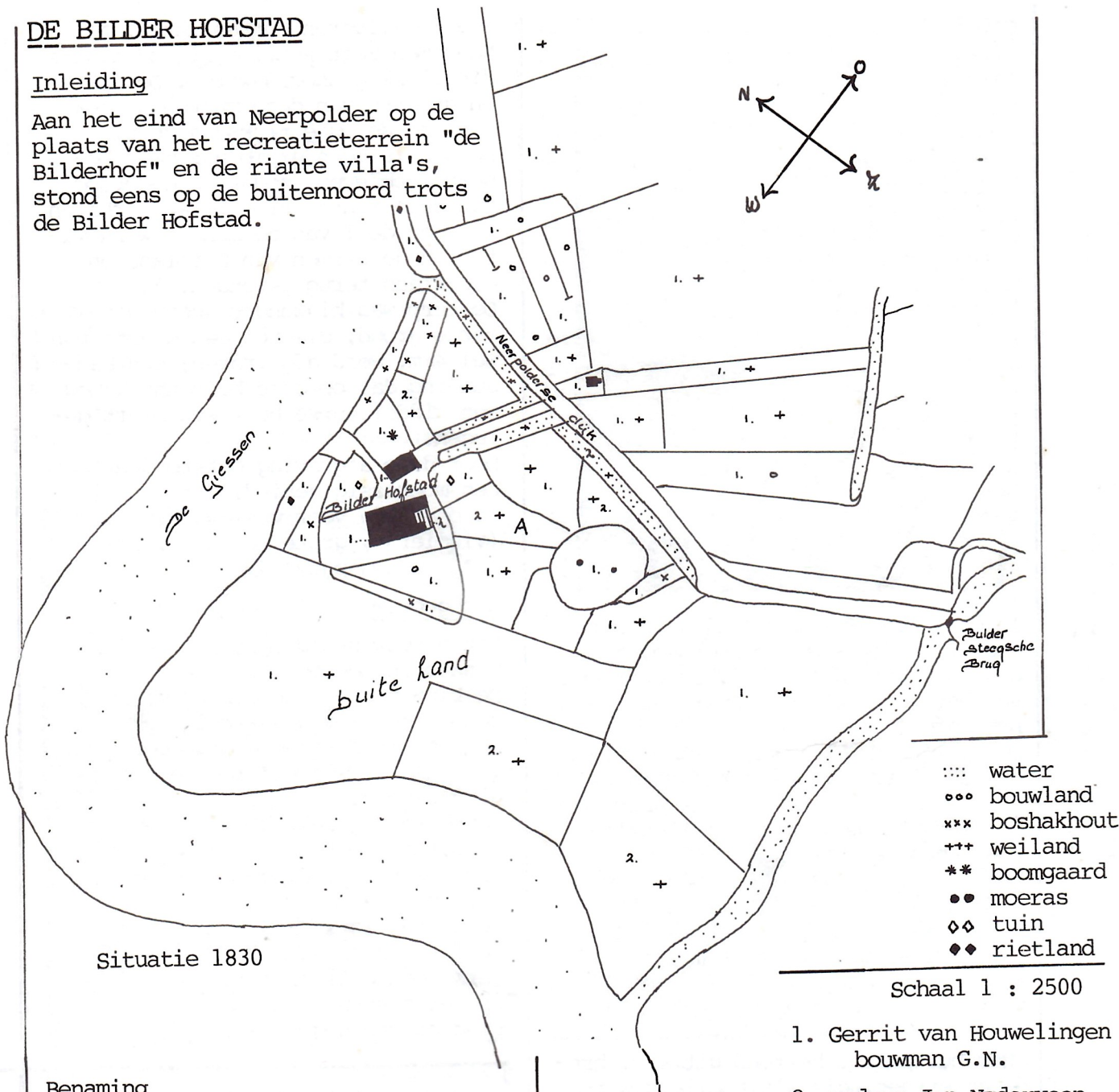
Maart 1987

8e jaargang, no. 1.

DE BILDER HOFSTAD

Inleiding

Aan het eind van Neerpolder op de plaats van het recreatieterrein "de Bilderhof" en de riante villa's, stond eens op de buitennoord trots de Bilder Hofstad.

Situatie 1830

- water
- ooo bouwland
- xxx boshakhout
- +++ weiland
- ** boomgaard
- moeras
- ◇◇ tuin
- ◆◆ rietland

Schaal 1 : 2500

1. Gerrit van Houwelingen
bouwman G.N.
2. weduwe Jan Nederveen
bouwman Giessendam
- A. plaats van 2e huisterp

Benaming

Op een 19e eeuwse kaart wordt deze huisterp "Bilder Hofstad" genoemd. Volgens overlevering moet de Bilderhof een zeer grote boerderij zijn geweest met zeer veel eigendom in de Neerpolderse polder.

Het belang van deze plaats was zo groot, dat de steegt naar de Merwededijk de benaming van de boerderij droeg; de Buldersteegt werd namelijk in de 19e eeuw Bildersteegt genoemd en het huidige Duvelsheultje de Bildersteegse Brug. 1) B)

In deze eeuw werd het gebouw "de stigt" genoemd naar de lange oprijlaan. Men zei: "ik weunt op de stigt". Ook werd de hoofdbewoner bijgenaamd "van End", b.v. Jan van 't End (is Van Houwelingen).

Terpomgeving

Op de plaats waar in het begin van de 19e eeuw een klein gebouwtje stond, werd in de 19e eeuw de boerderij "de Bleyenhoek" gebouwd. Het type was vrijwel identiek aan de, er vlak bij staande, boerderij van de Kersbergens, echter wel voorzien van een pannendak.

Laatst woonde er Jacob van Houwelingen (zoon van Willem, zoon van Arie v. Houwelingen). Omstreeks 1968 werd het gebouw afgebroken en bouwde Kees Klein er een riant landhuis.

In de jaren 1938 t/m 1941 werd het westelijk deel van de noorden, toen eigendom van D. Schakel, in opdracht van het waterschap de Overwaard geheel afgegraven.

De klei werd gebruikt voor de versteviging van de boezemkaden langs de boezemvlieten en voor taludbedekking van de gedempte buitensloten langs de Giessen.

Aan de brede buitensloot die in verbinding stond met de Giessen, lag de stoep, waar schoongemaakt werd. Deze sloten werden eerst met zand gedempt en met puin afgedekt en vervolgens toegedekt met grond.²⁾

Het buitenland bestond uit 4 m. brede akkertjes, die als hooiland werden gebruikt.

De oriëntering van deze akkertjes wisselde van noordgedeelte tot noordgedeelte. (zie kaart)

De dikte van de bruine Giessenklei laag varieerde ook sterk; dicht bij de Giessen was de laag dikker dan bij de weg. De gemiddelde dikte was 1 m. voordat het veen boven kwam.

Schipper Dubbeldam voer de klei naar de diverse bestemmingen.

Tussen de wiel en de Bilderhofterp lag nog een oude huisterp, die als een lichte verhoging in het landschap was te onderscheiden.

Bij het afgraven van deze terp werd een zwarte stenen halsspot van 20 x 30 cm. op 80 cm. diepte aangetroffen,

waarin zilveren munten zaten. A) Naar men zegt Philips rijksdaalders, die flink gesnoeid waren. De dikte en grootte van deze munten geleek veel op de oude rijksdaalders.

Helaas is geen exemplaar meer bewaard gebleven, zodat de ouderdom van deze munten niet te achterhalen is. Een deel van de munten werd later in de bermen van Ottoland en Goudriaan terug gevonden. 5)

De terp was bijzonder goede ver-aarde grond, die tot een diepte van wel 4 m. werd afgegraven; een aanduiding dat op deze buitenhoek nog een middeleeuwse huisterp heeft gelegen.

Door deze afgraving ontstond er een moerassig gebied, dat een eldorado vormde voor veel watervogels. (visdiefje, grote karekiet, roerdomp, wouwaapje?)

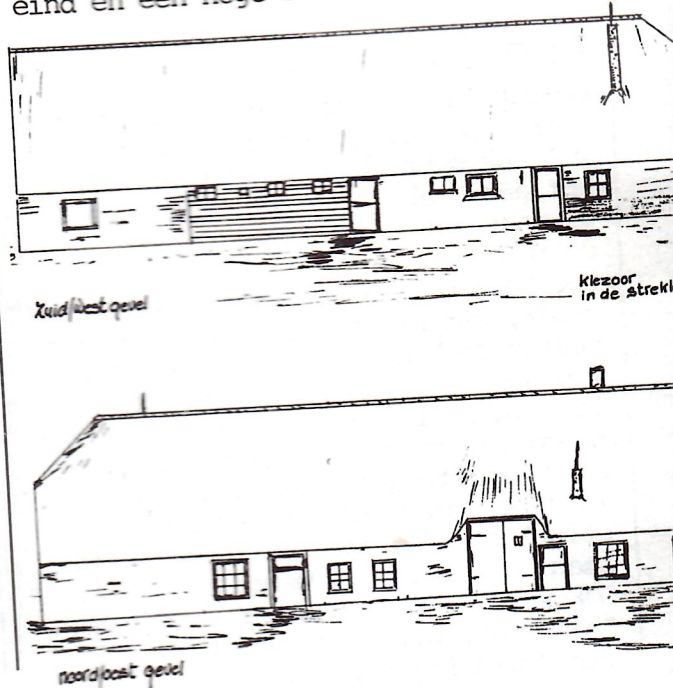
Het gebouw

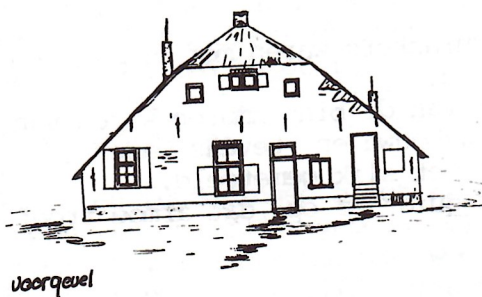
Het gebouw stond op een markante plaats in Neerpolder.

De binnenbocht van een ruime Giesenmeander met nog een litteken van een laatmiddeleeuwse dijkdoorbraak (zie kaart) was een ideale vestigingsplaats.

De boerderij zelf stond op een huisterp, ter grootte van de boerderij, die ongeveer 1 m. boven het maai-veld uitstak.

De boerderij is aan zijn uiterlijk te dateren op een 17e eeuws bouwwerk: een hallehuis met dwarsdeel op het oosten, een breed wolfs-eind en een hoge stal.

De maten waren: 27,5 m. lang en 13,75 m. breed.

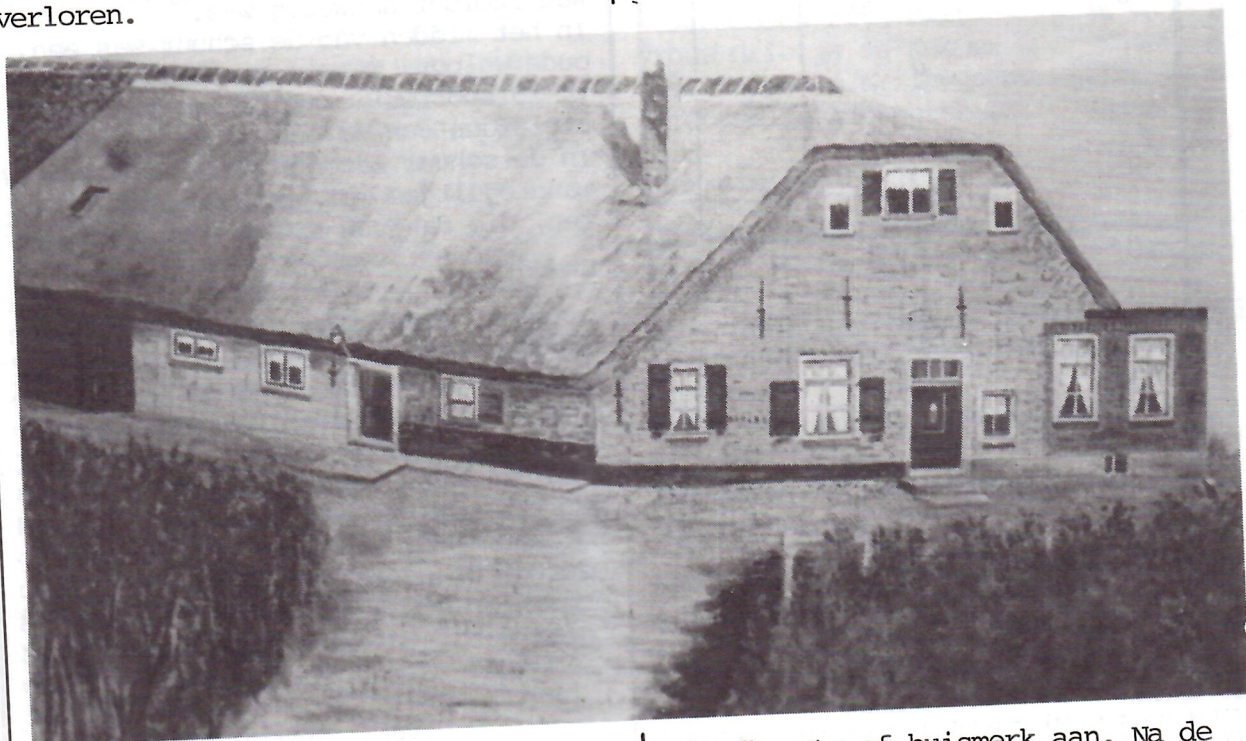
In de loop van de tijd is er heel wat gerommeld aan het gebouw. Veel raamkozijnen hebben hun oorspronkelijke roedenverdeling door vernieuwingen verloren.

wen waren allemaal later aangebracht en voorzien van recente wandtegels. In deze eeuw was het gebouw, met name het voorhuis, in een zeer bouwvallige staat. Zo was een gedeelte van de westgevel "zo ziek" dat het afgepleisterd moest worden.

Bouwmaterialen

Het voorhuis was geheel opgetrokken van gele ijsselsteentjes, (Dordtse steen?), die aan de voet waren gepleisterd en zwart geteerd.

In de boerderij zat een rode steen boven de deurpost gemetseld met een inscriptie van Mogelijk gaf deze steen een water-

Mogelijk dat in de 19e eeuw door verarming van de familie het gebouw steeds meer een woonfunctie kreeg. Het voorhuis werd laatst in drieën bewoond en het laatste gebint, dat in de vorige eeuw bij een storm instortte werd als woonhuis voor twee gezinnen opgetrokken.

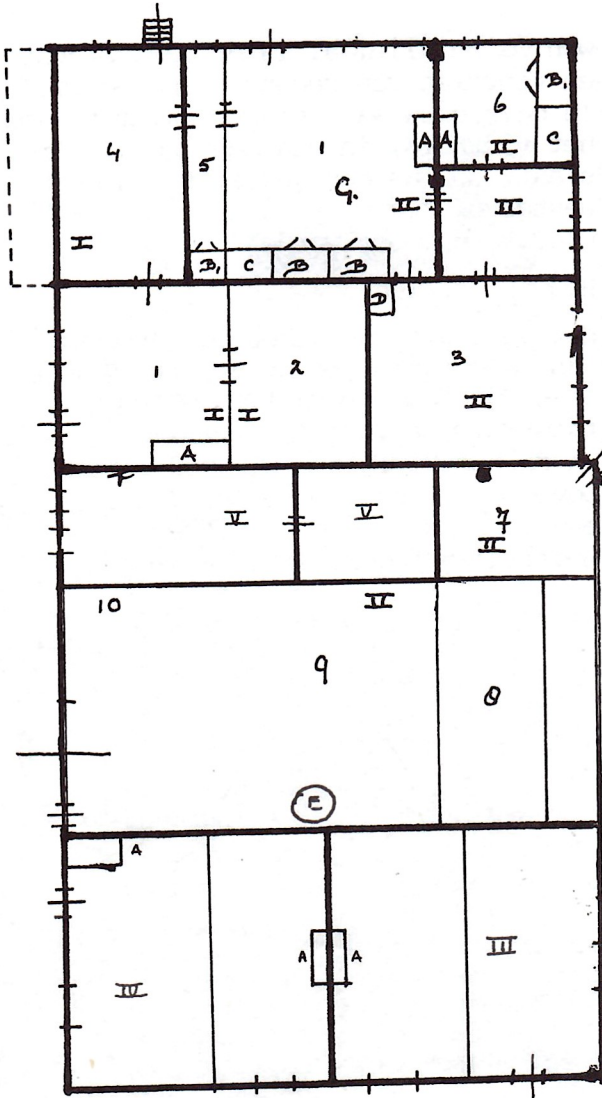
Het voorhuis had aan de oostzijde een kelder met opkamer. Deze kelder was een boogkelder, die aan de noordzijde was voorzien van een kleine nis, die mogelijk gebruikt werd voor het plaatsen van een kaars.

Een teken van ouderdom waren de 1.65 m. brede bedsteden in het voorhuis. Van de oude schouw in het voorhuis was alleen op de open zolder nog een profiellijn tegen de brandgevel te zien. De in het huis aanwezige schou-

vloedhoogte of huismerk aan. Na de brand werd de steen voor beoordeling aan Pierre Janssen getoond, die aan de steen geen waarde toekende. Muilwijk besloot toen de steen niet in zijn nieuwe huis te metselen en gooide de steen weg.

De opkamer werd in de tweede wereldoorlog opgetrokken, wat zichtbaar was aan de afwijkende steensoort. Het schuurgedeelte was aan de westzijde geheel opgetrokken van gepotdekselde planken, terwijl het achterwoonhuis van 19e eeuwse steen was opgebouwd.

Voor zover bekend, bestonden de rood geverfde gebinten met telmerken van het woonvoorhuis uit eiken gebinten, wat er op mag duiden dat het gebouw een zeer oude basis moet hebben ge-

Plattegrond woonboerderij
met bewoning.
Schaal 1 : 2000

I Woonhuis	- v. Ieperen
II Woonhuis	- Mulwijk en Zn.
III Woonhuis + stal	- Dorst
IV Woonhuis	- Stam
V Woonhuis	- Schreuders

- A : Haardschouw
B : Bedstede (B1 : klein formaat)
C : Hangkast
D : Trap naar zolder
E : Waterput
F : Brandmuur
G : Grijs plavuizen

1. woonkamer
2. slaapkamer (met glazen tussenwand)
3. berghok
4. opkamer met kelder eronder
5. geut
6. slaapkamertje
7. berghok
8. stal
9. hooitas, aarden deel
10. open schuurdeel (betonvloer)

had.

De muurankers waren met ornamenten gesmeed.

Delen van de binnenmuren waren van turf gebouwd en tevens waren er muren met slik gemetseld.

Alles duidt er op, dat armoe troef was.

Stal

Het gebouw had laatst een kleine stal voor 10 koebeesten.

Deze stal lag ongeveer een halve meter boven het deelnivo.

Mede gelet op het ontbreken van een deur in de brandmuur op zoldernivo mag aangenomen worden, dat er geen waterzolder aanwezig was.

In het midden van de schuur was een oude welput, waarin een ladder met 14-15 sporten kon staan bij het uitluiden van de put.

In de schuur zaten honderden blauwe wandtegeltjes met herderinnenfiguren, die dateren uit de 18e eeuw.

Brand

Daags na Hemelvaart in 1967 brandde het gehele spul grotendeels af.

Waarschijnlijk ontstond de brand door een lekkende gasfles; een brand die vanaf half zeven 's ochtends de boel in de as legde.

Van herbouw van het boerderijwoonhuizencomplex was geen sprake meer. Door de brand zijn de oude eigendomsakten en boerderijfoto's helaas "glad verbrand".

Bij het deels afgraven van de terp werden veel aardewerkscherven aangetroffen en een kapot ijzeren potje bij de pompput, dat jammer genoeg voor de bewoners, geen "rijkdommen" bevatte.

Ook moeten funderingen bloot zijn gekomen van een ouder gebouw. 6) De voorgevel van het huidige woonhuis staat nog op dezelfde plaats als de voorgevel van het afgebrande spul.

Bewoners

Vóór de brand.

1. Kees van Ieperen -los werkman afkomstig van Hardinxveld- getrouwd met Liesje van 't Verlaat. (1 kind)

2. Ewit Muilwijk -boer en na de brand opperman- getrouwd met Grietje de Kok, die in het huisje bij de Vliet geboren is (2 kinderen), en Willem de Kok, Grietje's vader.

3. Wim Muilwijk Ewitzn. met zijn vrouw Jannie van den Berg.

4. Rijer Stam -loswerkman en afkomstig van Giessendam- getrouwd met Marie Klop (5 kinderen).

5. Wim Dorst -werkman op een werf en afkomstig van Hardinxveld- getrouwd met Maria Blokland (1zoon). In totaal woonden in 1967 20 personen in dit oude spul.

Kees Schreuders heeft ook nog in het gebouw op twee plaatsen gewoond, o.a. in de schuur en waar later Arie Mels en toen Rijer Stam woonden.

Na de brand bouwde Ewit Muilwijk op de boerderijterp een nieuwe bungalow, waarvan de eerste steen gelegd werd op 25 september 1967.

Ewit Muilwijk had een kleine boeren-doening op de oude stee.

Hij molk een tiental beesten.

Ewit werd in 1912 geboren in het gezin van Pieter Muilwijk en Willemijntje van Houwelingen.

Deze Willemijntje was hier ook geboren. Zij was een dochter van Jan van Houwelingen -bijgenaamd Jan van 't End-, die getrouwd was met Bappie Muilwijk, die samen met zijn broer Arie het bedrijf runde.

Dat ging niet altijd in goede harmonie. Verschil van mening ontstond ondermeer als de beesten van de één meer vraten dan die van de ander. Het geschil werd beslecht door een bedrijfsopsplitsing.

Eén van de twee ging boeren op het

spul, dat later de Blijenhoek werd genoemd. Mogelijk was het Arie, die daar een nieuw gebouw liet zetten. Later trouwde zijn dochter met de, uit Buitendams afkomstige Leendert Bley, waaraan de hofstede zijn naam ontleende.

In de tijd van Jan van 't End woonde Jos Blokland 'Jos de glazenmaker' in het voorhuis van de oude boerderij.

Neerpolderseweg 104

In 1967 werd deze woning door brand verwoest. Ten tijde van de brand was Ewit Muilwijk hoofdbewoner. Inwonende was Willem Muilwijk met zijn gezin. Na de wederopbouw zijn Ewit Muilwijk en z'n vrouw Grietje de Kok er weer ingetrokken. Later waren o.a. inwonend Willem de Kok en Cornelis Ambachtsheer.

Neerpolderseweg 106

In deze woning woonden Pieter Muilwijk en zijn vrouw Willemijntje van Houwelingen.

Arie van Houwelingen, de vader van Willemijntje heeft in de oorlog bij hen ingewoond.

Later werd dit nr. gevoegd bij Neerpolderseweg 104.

Neerpolderseweg 98

Hier woonden o.a. Aart Muilwijk, Hendrik Kleppe, Maarten de Haas en Cornelis van Iperen. In 1967 werd de woning door brand verwoest.

Neerpolderseweg 100

Op nr. 100 hebben o.a. gewoond C. van Wijk, E. van Wijk, C. Schreuders en R. Stam.

Deze woonruimte is in augustus 1967 getrokken bij de woonruimte van Neerpolderseweg 102.

Neerpolderseweg 102

Het pand Neerpolderseweg 102 werd o.a. bewoond door W. Dorst, J. Meijwaard en N. van der Ham.

In april 1974 werd het afgebroken.

Oudere bewoning

18e en 19e eeuwse bronnen geven aan dat op deze eerste hofstede in Neer-

WELKE HOUWELINGEN WOONDEN ER EN HOE IS DE FAMILIE-OPBOUW ?

1.

Jan van Houweligen trouwt op 8-1-1866 te Giessen-Nieuwkerk met Barbera Muylwyck.

kinderen	Grietje	* 13-6-1867
		14-7-1867
	Arie	23-7-1869
		15-8-1871
	Ida	26/28-1-1871
	Pietertje Elizabeth	12/18-4-1873
		14-11-1874
	Pietertje	20-12-1874
		24-8-1877
	Willemijntje	7-10-1877
		13-9-1880
	Ortje	3-10-1880

2.

Jan van Houweligen (sub 1) was een zoon van Arie van Houweligen en Yda Rombout

kinderen	Geerit	1-6-1827
(G.N.K.)		1-7-1827
	Dingena	23-12-1828
		25-1-1829
	Willemijntje	24-10-1830 (d)
		29-8-1832
	Adriaantje	30-9-1832
		15-1-1834
	Pietertje	9-2-1834
		2-3-1836
	Johanna	10-4-1836
		1-7-1838
	Peter	5-8-1838
		9-2-1841
	Arie	14-3-1841
		29-7-1844
	Jan	22-8-1844

3.

Barbera Muylwyck (sub 1) was een dochter van Aart Muylwyck en Annigje Romein

kinderen	Barbera	7-7-1841
(G.N.K.)		21-9-1841
	Hendrik	13-8-1842
		4-9-1842
	Jannigje	2-10-1843
		26-11-1843
	Jannigje	6/23-8-1846
		24-9-1847
	Hendrik	24-10-1847

4.

Aart Muylwyck (sub 3) was een zoon van Hendrik Muylwyck bij huw. jm. geb. in Goudriaan en Barbera van der Zouwen op 30-5-1811 jd. " " G.N.K. te G.N.K.

kinderen	Aart	11/22-12-1811
(G.N.K.)		19-1-1824
	Maria	15-2-1824
		17-2-1825
	Gerrit	13-3-1825
		16-8-1827
	Jan	28-10-1827

Niet tussen niets gevonden!

5.

Arie van Houweligen (sub 2) was een zoon van Geerit van Houweligen bij huw. jm. geb. + won. G.N.K. en Willemijntje Kooy op-1797 jd. geb. te Blokland ("voor de gemeente getrouwd") (ook wel Mijntje Kooy)

kinderen	Marigje	16/18-2-1798	get. bij doop Annigje v. Houweligen
(G.N.K.)			id.
	Marigje	7/12-5-1799	" Marigje Kooy
	Grietje	22/30-8-1800	" de ouders
	Arie	11/29-8-1802	" Grietje Koppel
	Jan	24-12-1803	" 8-1-1804
		8-1-1804	" Teuntje van Houweligen
	Adriaan	20/30-6-1805	" Annigje van Houweligen
	Johanna	23/28-2-1808	"

(dat zijn: geboorte en doop)

6. Geerit van Houweligen (sub 5)

was een "onecht zoontje" van Marigje van Houweligen (als vader bekend: Geerit Aie) en werd gedoopt 2-2-1776 G.N.K.

7. Marigje van Houweligen (sub 6) was een dochter van

Arie Cornelisse van Houweligen en Ariaantje Huigen van Dam

kinderen Merrigje (d.) 23-11-1749 doopget. Merrigje Goverds (G.N.K.) van Cralinge

Annigje	19-9-1751	"	Neeltje Huygen
Cornelia	5-8-1753	"	Marrigje Goverds

Crijntje	24-12-1755	"	van de Graaff
Marigje	25-6-1758	"	Neeltje Huygen

sub 6	Arigje	9-6-1761	"	Eygje v. Houweligen
			"	Jan Cornelisse van Houweligen en Pieterella Jans Beseme

opm. Ariaantje Huigen, wede van Ary Cornelisse van Houweligen, hertrouwt 11-9-1763 G.N.K. met Jan Herberse van Houweligen; kind Teuntje 5-12-1765, get. Jannigje van Houweligen

8.

Ariaantje Huigen van Dam (sub 7) was een dochter van Huyg Ariense van Dam j.m. van Gijbeland (heet in 1715 Huyg Ariense Huyge die op 22-4-1714 te G.N.K. trouwt (otr. 7-4-1714 te Brandwijk) met Annigje Jacobs van Houweligen (soms: "Ouwelinge"!); jd. van G.N.K. won. in Gijbeland.

kinderen	Crijntje	23-9-1714	get. Egbert Arense Huyge
(Brandwijk)			en Jannigje Jacobs
	Arije	8-12-1715	" Egbert en Cornelia
			" Arense Huyge
	Krijntje	16-1-1718	" Neeltje Ariens
sub 7	Ariaantje	31-3-1720	" Jannigje Jacobs van Houweligen
			" id.
	Teuntje	16-8-1722	" Marigje Gysberts Huysma
	Neeltje	29-10-1724	" Barber Cnelisse
	Cnelia	4-1-1727	" Lijntje Louwerisse Hoor
	Cornelia	6-3-1729	" naar

9.

Arie Cornelisse van Houweligen (sub 7) was een zoon van Cornelis Ariense (of Arentse) [van Houweligen] wedr van Hilligje Bastiaens (met wie hij trouwde 26-12-1707 te G.N.K.)

en Marghje Goverde jd. van G.N.K.

die trouwen (otr. 22-8-1716)

kinderen	Arjaantje	22-5-1717	get. Paule Arentse en
(G.N.K.)			Annigje Arents
	Aagje	6-4-1718	" Jannigje Goverts
	Arie	2-6-1722	" Annigje Ariens
sub 7	Jan	21-11-1723	" Arjaantje Goverts
	Goverd	26-12-1724	" idem

opm. Jan Cornelisse van Houweligen trouwt met Pieterneel Bezemer van Hardinxveld.

10.

Margje Goverde (sub 9) was een dochter van

Govert Janse jm. won. G.N.K. trouwen en Echjen Claessen jd. won. Peursum 2-3-1686 G.N.K.

kinderen	Jannichjen	24-11-1686	get. Huybert Claessen
(G.N.K.)	Dorothe	21-12-1687	" Herbert en Lysjen Claessen
	Lysjen	23-10-1689	" Arien Cornelisse
			Aeltjen Mellen
sub 9	Marrichjen	11-3-1691	"
	Claesjen	14-9-1692	" Herber Claessen
	Jan	6-6-1694	" Jan Jansen en
	Aeriaentjen	11-9-1695	" Ariaentje Huyberts
	Jan	26-10-1698	" Jan en Krijntje Jans
			" id.

11.

Aanvullende gegevens over andere dochters uit het gezin

sub 10 :

- a) Jannigje Goverde jd. van G.N.K., verselt van haar vader Govert Janse trouwt 8-12-1709 (otr. 24-11-1709) te G.N.K. met Jan Ariense [van Houwelingen], .m. van G.N.K., verselt van zijn broeder Cnelis Ariense [dus sub 9]
kinderen	Govert	16-10-1718	get.	Dorothea Goverts
(G.N.K.)	Eygje	30-4-1724	"	Marghe Goverts
	Arij	19-3-1713	"	Paulus Arisse
				Annetje Arisse

(opm. Deze Arij Janse van Houwelingen trouwt op 3-4-1735 met Cornelia Cornelisse van Kraelingen)

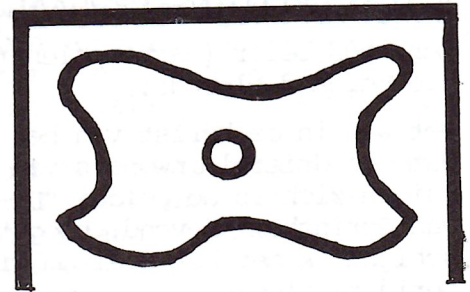
- b) Dorothea Goverde, jd. van G.N.K. verselt van haar vader Govert Janse trouwt 31-1-1708 (otr. 14-1-1708) te G.N.K.

met
Arie Pieterse [Bakker], verselt van zijn zwager Herbert Hendriks
kind Pieter 16-8-1708 get. Pieter Cornelisse Bakker
Pietertje Cnelis
de vader

Dorothea hertrouwt op 17-2-1714 met Ary Leendertse van Giessendam.

Algemene opmerking. Bovenstaande gegevens betreffen mensen die gewoonlijk hebben in de boerderij aan het eind van Neerpolder, thans bekend als Bilderhofstad, of de directe familie hiervan. Er moge op gewezen worden, dat hier slechts een heel klein deel van de zeer grote "van Houwelingen"-stam behandeld is.

J. Kooyman

Plattegrond
Kleine Franse tuin
Schaal 1 : 100

polder generatie op generatie Van Houwelingen's boerden. Omstreeks 1830 was er Gerrit van Houwelingen bouwman en had de weduwe van Jan Ne-derveen uit Giessendam een deel van het voorhuis en de werf in eigendom. 2) In 1853 komen we een zekere Arie van Houwelingen als bouwman tegen (3), die een personele aanslag van f 11,- moest betalen (IIE klasse). Gaan we nog meer terug in de tijd, dan woonde anno 1761 Jan van Houwe-lingen op deze plaats. 4) en in 1750 Marigje Goverds van Houwelingen. 5) Uit dit alles blijkt dus dat in ieder geval vanaf het midden van de 18e eeuw tot en met het eind van de 19e eeuw de familie Van Houwelingen heer en meester was op de Bilder Hofstad.

Door de vestiging van het recrea-tieterrein "De Bilderhof" verloor deze Giessenhoek haar poldercharme. Wat nog rest van wat eens de riante Bilderhofstadbuitenhoek was, is een kleine, door bebouwing en begroeiing ingesloten, wiel en een lichte ver-hoging ter plaatse van de bungalow van mevrouw Muilwijk, Neerpolderse-weg 104.

De oude voortuin met een klein Frans tuintje pronkt nog voor dit 20e eeuw-se gebouw.

Het verleden is begraven; laten we zuinig zijn op de nog aanwezige res-tanten van dit middeleeuwse land-schap.

Noten

A Een andere bron verhaalt, dat de munten in een 40 cm. brede ijzeren kookpot werden aangetroffen. (G. de Boon, Hardinxveld)

De vrouw van de toenmalige opzichter De Jong, H. de Jong-Swets, vertelde dat haar man ook een gouden rijer uit 1760 had. Deze munt werd echter niet op deze plaats gevonden, maar in de weg bij de woning van Kloek, Peursum-seweg 107. (A. de Krey, Peursum)

B) De Buldersteegt heet te-genwoordig Wilhelminalaan.

Bronnen algemeen:

mondelinge mededelingen van J. v.d. Giessen, mevr. Muilwijk-de Kok, K. den Toom, P. Verhagen.

1) eerste militaire kaart 1858.

2) kadaster Rotterdam.

3) Personele omslag, anno 1853, ge-meentearchief Giessenburg.

4) Artikel "Namen der tegenwoordige le-dematen etc.", Mededelingenblad no. 2, 1985.

5) Mondelinge mededeling A. de Krey. Mededelingenblad no. 3 1985.

6) Mondelinge mededeling H. de Kok

D. van den Dool

© 1987, D. van den Dool